

СТАНОВИЩЕ

От проф.д.н. **Анелия Янева**, Югозападен университет „Неофит Рилски“, Институт за изследване на изкуствата при БАН

За присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ към докторска програма „Театрознание и театрално изкуство“, департамент „Театър“, НБУ,

Професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство

Кандидат **Росен Младенов Михайлов**

С дисертация на тема **„НОВИ ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА В ТАНЦОВИЯ ТЕАТЪР – МУЛТИМЕДИЯ И ВИДЕО“**

научен ръководител проф. Людмил Христов

Росен Михайлов е с балетно образование - завършва класически танц в Националното училище за танцово изкуство (НУТИ), София; танцува в „Арабеск“ и „Амарант данс студио“; специализира модерен танц в САЩ и в Обединеното кралство; създател на танцова формация „Хетероподи“ (2001) и на Годишни танцови награди „Импулс“ (2021); автор на разнообразни хореографии и преподавател.

Дисертацията на Росен Михайлов - **„Нови изразни средства в танцовия театър – мултимедия и видео“** – е с обем 223 стр., от които основен текст 188 стр., разположен в четири несиметрични глави.

Първа и втора глава са въвеждащи и доста спорни относно някои квалификации. Идеята на докторанта за **предефиниране** (стр. 8) на танцовото изкуство (включена и в приноси от 1 до 3) на практика така и не се случва. Не става ясно какво е модерен танц, съвременен танц, свободен модерен танц, за които докторантът често говори, но така и не намира точна дефиниция. Да не говорим за неправилните изписвания на коментирани творци като Франсоа ДелсарТ, когото обаче докторантът нарича ДелсарТЕ (тук трябва да поясня, че във френския език последната гласна не се произнася и затова Francois Delsarte се чете като ДелсарТ (така е възприет и в България). Същото касае и Emile Jaques-Dalcroze, който докторантът нарича ДалкроЗЕ, а поради вече описаната причина последното Е не се чете и творецът е известен и утвърден и в България като ДалкроЗ. На същия принцип, без да е ясно защо, Рут СЕН Дени е изписана в дисертацията и като Рут СЕН Денис, и като Рут СЕЙНТ Денис.¹ Нека напомня също, че историята на танцовото изкуство в България не започва от дисертанта и той би трябвало да се е информирал относно утвърдените вече у нас термини, наименования, имена.

Двете глави изобилстват от опити на докторанта да съобщи собственото си мнение за някои понятия, но те изглеждат незрели и без да познават литературата по темата. Например само на темата „стил“ са изписани стотици книги, но докторантът свежда всичко до три пункта и се питаш защо въобще го включва в дисертацията (с. 44.). Ще цитирам само някои странни определения като „*смыслово четивна ярка жестика*“ (с. 7 от автореферата), „*съвършената поза в анфас при фронтален ракурс*“? (с. 7 от дисертацията) – в случая не коментирам как се определя коя поза е „съвършена“?!?²

¹ Ruth St. Denis - утвърдена като Рут Сен Дени (отново тъй като последната съгласна не се чува)

² В балетознанието това е определено като en face в т.1 (тоест с лице към публиката).

Изумява и твърдението за „множество отделни индивидуални науки“ (с. 54)?!? Ще отбележа само, че в англоговорящите страни, в рускоговорящите, а и в България има отдавна изграден терминологичен апарат, касаещ танцовото изкуство, и когато докторантът открива „нова Америка“ в танца, това по-скоро издава непознаване на утвърдения терминологичен апарат.

Анализирайки творчеството на определени хореографи (втора глава), докторантът е много по-конкретен и разбираем (за разлика от нахвърляните и спорни определения в първа глава). Във втора глава се коментират две разновидности на хореографията – строга (планирана) хореография; и свободна (плаваща) хореография и могат да се открият някои приноси, касаещи полагането на танца във философски контекст.

Ако образователната и научна степен „Доктор“ се възприема само в първата дума – като „образователна“, то може би написването на първите две глави от Росен Михайлов да е помогнало за неговото дообразоване, но от моя гледна точка тези две глави са твърде спорни и напълно ненужни за дисертация на тема „*Нови изразни средства в танцовия театър – мултимедия и видео*“.³

Считам трета и четвърта глава за приносни и точно насочени към темата на дисертацията. В **трета глава** са интересни коментарите, свързани с танц за камера; танц на камерата; видео-, кино-заснемане. Както и разсъжденията кога един танц става нов продукт след заснемането си. Интересни са разсъжденията за време – пространство; за спецификата на хореография за камера и на танцуваща камера. Тази глава поставя и нови въпроси, а анализите на докторанта са напълно убедителни. За съжаление на стр. 150 Михайлов отново се впуска да изяснява що е то „модерен танц“, като отново не намира точните определения, както и в първа глава.

Четвърта глава е всъщност авторефлексия – докторантът представя две свои хореографии и ги коментира с определено познаване на материята. „**Чакалнята**“ (2016 г.) е показана като заснето с две камери танцово представление, предназначено за излъчване на живо и за публика, която седи срещу авансцената. Хореографът градира вниманието на зрителя като съчетава дуети и ансамбъл, сола и ансамбъл, само ансамбъл, но много ясно се разчитат взаимоотношения (или липса на такива), очаквания, намерения, нереализирани желания. Вторият запис е от 2019г. - 360° видеOVERсия на „**Чакалнята**“. Видеото, заснето със сферична камера, позволява 360-градусово гледане на цялостния спектакъл и всичките му обекти, но според мен, разчитайки на случайността – накъде зрителят ще насочи окото на камерата, се губят намеренията на хореографа.

„**Виртуални тела**“ (2022 г.) е интересен продукт, съставен от 13 видеозаписа, при това реализирани от различни хореографи, с отличаващи се танцови предпочитания (само две от произведенията са на докторанта, но цялостната концепция е негова). Самите постановки са инспирирани от картини в Галерия Квадрат 500. Подобен превод – от картина към хореография и от там към видеопродукт – е наистина перспективен. Подбрани са произведения от различни епохи и отличаващи се като стил, което предполага и отличията в хореографията. Тук докторантът изпъква със знанията си като коментира отличителни белези на първоизточника (картина или скулптура), извежда стилови предпочитания на художника или скулптора, разсъждава за стила на съответната

---

³ Освен ако не се цели попълване на необходимия брой страници

хореография и начините на заснемането ѝ, като не пропуска и биографични данни за съответните творци, които дават отражения върху подбрения танцов материал. Тези коментари са интересни, убедителни, приносни за дисертацията. Те доказват умения за анализи и богат литературен език. Чрез тях докторантът потвърждава тезата си, че заснетото танцово произведение - *танц за камера* - може да се мисли като съвършено нов продукт, отличаващ се от *танца за сцена*. В *танца за камера* вече участват трима творци – хореограф-режисьор, кино-режисьор, оператор - всеки от тях допълва творбата със своята гледна точка, откриват се други ракурси, извеждат се нови асоциации, а прочитите на режисьора и оператора се наслаждат върху първоначалния танцов прочит на хореографа.

Авторефератът по смисъл и съдържание отговаря на написаното в дисертацията.

По темата на дисертацията има публикувани 3 статии – и трите в издания на НБУ: (1) **Танц и комуникация** – В: XVII Лятна школа по Пъблик Рилейшънс, 2015; (2) **Танц за камера или камера за танц** – В: Девета научна конференция за докторанти и постдокторанти, с международно участие, 2015; (3) **Движението в движещи се картинки – танц за камера**, (Кратка история на един повече от 100-годишен брак между кино и танц) – В: Осма научна конференция с международно участие „Млад научен форум за музика и танц“, 2014. Статиите са интересни, с убедителни професионални оценки и с доста по-разширен кръгозор от използвания в дисертацията.

Библиографията наброява 390 източника, от които 38 на кирилица и 352 на латиница. Не ме разстройва това, че в библиографията липсват моите монографии, независимо, че част от тях касаят творци и определения, които докторантът засяга. Но силно ме учудва липсата на монографиите на гл.ас.д-р Йосиф Аструков от Института за изследване на изкуствата при БАН, които са точно по темата – танц за камера и видео-танц (2015, 2018). А подобни липси говорят най-малко за непознаване на литературата по темата, ако ли не за тенденциозен подбор на литературата.

От изброените 6 приноса мога да приема само последните три (от 4 до 6), тъй като вече споделих мнението си, че намерението на докторанта за предефиниране на терминологични уточнения **изобщо не се е състояло**.

Имам и **въпрос** – дали докторантът би обяснил собствените си разбирания за *модерен танц*, *съвременен танц*, *свободен модерен танц*, както и техните отличия?

За мен приносни са трета и четвърта глава и разсъжденията на докторанта за танц – камера – видео. Там аз откривам научна стойност. Съобразно написаното в трета и четвърта глава и приносите от 4 до 6, предлагам на високоуважаемото Научно жури да присъди на Росен Михайлов образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 8.4. – Театрално и филмово изкуство.

25.08.2023

проф.д.н. Анелия Янева,

Югозападен университет „Неофит Рилски“,

Институт за изследване на изкуствата при БАН